MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Právnická fakulta

Studijní obor: Teorie a praxe přípravného řízení trestního

Korupce v Policii ČR z pohledu trestního práva

Bakalářská práce

Ondřej Radek

2014

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Korupce v Policii ČR z pohledu trestního práva*“ zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Brně dne 07.04.2014 _____

podpis

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Marku Frištákovi Ph.D. za trpělivé a odborné vedení bakalářské práce, za věnovaný čas a cenné rady při jejím zpracování. Dále bych chtěl poděkovat i všem přednášejícím na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně za zajímavé a přínosné přednášky.

Anotace: Předmětem bakalářské práce „Korupce v Policii ČR z pohledu trestního práva" je rozebrání problematiky korupce u Policie ČR a jejího vymezení v trestním právu. V úvodu práce jsou obecně definovány pojmy korupce, korupčního jednání a druhy korupce. Hlavní část je věnována korupci u Policie ČR z pohledu trestního práva, jsou vymezeny hlavní skutkové podstaty týkající se úplatkářství a další související skutkové podstaty. V závěru práce se zaměřím na prostředky, které jsou k využívány proti korupci a nastíním další možná opatření, které by se daly zavést pro její účinější omezování.

Klíčová slova:

Korupce, druhy korupce, úplatkářství, Policie ČR, protikorupční opatření, zneužití pravomoci, úřední osoba

Annotation: subject of the Bachelor's thesis, "Corruption in the police of the Czech Republic from the perspective of criminal law "is the dismantling of the corruption in the police of the Czech Republic and its definition in the criminal law. In the introduction to the work are generally defined in terms of corruption, corrupt acts and types of corruption. The main part is devoted to the corruption in the police of the Czech Republic from the perspective of criminal law, defined the main facts relating to corruption and other related facts. In conclusion , I will focus on the resources that are used against corruption and outline other possible measures that could be put in place for a more effective restriction .

Keywords:

Corruption, types of corruption, bribery, the police of the Czech Republic, anti-corruption measures, the misuse of powers, the official person

Obsah:

1. Úvod ……... 8

2. Základní pojmy…….. 10

2.1. Korupce…… ……..... 10

2.2. Úplatkářství ……. ……... 12

2.3. Dar …… 12

2.4. Úplatek……. 13

2.5. Úřední osoba …….. 13

2.6. Obstarávání věcí obecného zájmu ……. 14

3. Korupce v Policii ČR…… 15

4. Úprava korupce v trestním zákoně…… 16

4.1. Přijetí úplatku……. 16

4.2. Podplacení…….……. 18

4.3. Nepřímé úplatkářství ……..… 19

4.4. Nepřekažení trestného činu ……... 21

4.5. Neoznámení trestného činu ……... 21

4.6. Srovnání stávající právní úpravy s původní ……. 22

5. Jednání upravené v zákoně související s korupcí…….…. 24

5.1. Zneužití pravomoci úřední osoby…….....…. 24

5.2. Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti……..... 25

5.3. Neoprávněné nakládání s osobními údaji……..…. 26

5.4. Neoprávněný přístup k počítačovému systému

a nosiči informací …….. 28

6. Protikorupční opatření a jejich zakotvení v právním řádu ……. 30

6.1. Opatření postihující protiprávní jednání policistů ……..... 30

6.2. Opatření zaměřená na vyhledávání protiprávního jednání ..…..… 31

6.3. Opatření předcházející protiprávnímu jednání policistů …..…..… 34

7. Závěr…….. 36

Seznam použitých zdrojů ……. 38

Přílohy …….. 40

1. Úvod

Korupce je v dnešní době pojem skloňovaný ve všech sdělovacích prostředcích. Není oblast lidského počínání, ve kterém by ji člověk nenašel. Pomalu se zdá, že čím je lidská společnost rozvinutější, tím je i rozvinutější korupce. I když je korupce rozšířená, vyskytuje se převážně v latentní podobě a tak je boj proti ní značně obtížný. Společnost se snaží ji omezovat novými zákony, kodexy a dalšími zákonnými a podzákonnými opatřeními s různým výsledkem, neboť si musíme uvědomit, že do procesu boje s korupcí nám zasahují i její přímí účastníci, ve snaze upravit její regulaci do podoby, která jim umožňuje se i nadále v korupčním prostředí pohybovat a těžit z ní.

Mezi důležité instituce které, mají za úkol potírat korupci patří útvary Policie ČR a Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS). V rámci organizačních struktur Policie ČR pak obvykle vykonávají činnost policejního orgánu policisté služebně zařazení u Služby kriminální policie a vyšetřování a centrálně problematiku korupce zastřešuje Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování jako útvar s působností na celém území České republiky, včetně spolupráce se zahraničními subjekty.[1]

Zatímco Policie ČR je především zaměřena na obecnou korupci, GIBS je zaměřena na zjišťování a vyhledávání trestných činů (dále jen TČ) v řadách bezpečnostních sborů a to především v Policii ČR. Korupce v řadách Policie ČR je daleko závažnější z důvodů, že podkopává celospolečenskou morálku a zanechává dojem beznaděje, když i ti, kteří mají korupci odhalovat se do ní zapojují.

Odhalování korupčního jednání však není nic jednoduchého. Oba účastníci jsou trestně postižitelní, takže na odhalení této trestné činnosti nemá většinou žádná ze zúčastněných stran korupčního jednání zájem.[2] Proto také logicky nebývají k dispozici žádné důkazy a proces dokazování právě této trestné činnosti je mimořádně složitý. Navíc v současném společenském klimatu se obecně uplatňuje spíše laxní přístup k ohlašování trestné činnosti a označování pachatelů.[3]

Téma korupce u Policie ČR jsem si vybral také z důvodu, že jako policista zařazený na Dopravním Inspektorátě v Brně, se s pokusy korupce při projednávání přestupků a řešení

[1] UOKFK, Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestních činů, Praha 2013, str. 16 (http://www.uokfk.aa/infoservis/_layouts/WordViewer.aspx) [cit. 2014-02-27]
[2] Srovnej vývoj počtů podplácení ohlášených policisty, přílohy, graf č.2
[3] Petrovský K., Korupce po česku aneb korupce očima průměrného čecha. Eurolex Bohemia a.s., 2007, 192 s., ISBN 80-86861-94-5 str. 17

TČ v dopravě setkávám a musím proto znát skutkové podstaty jednotlivých TČ, abych mohl posoudit, zda došlo k jejich naplnění. Je také důležité si uvědomit, že policisté vykonávají službu převážně ve dvoučlených hlídkách, kdy policisté jsou k sobě navzájem i ve vztahu kontrolním, jeden policista kontroluje činnost druhého člena hlídky a při zjištění chování, naplňující znaky skutkové podstaty TČ je povinen konat, jinak může sám naplnit skutkovou podstatu TČ a to především § 329 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen TZ) zneužití pravomoci úřední osoby, § 367 TZ nepřekažení trestného činu nebo § 368 TZ neoznámení trestného činu.

Cílem této bakalářské práce je nejen rozebrání problematiky korupce vztahující se k Policii ČR, ale i nástin protikorupčních opatření a možností dalších úprav směřujících k co nejefektivnějšímu potírání korupčního jednání v Policii ČR. V úvodu stručně objasním základní pojmy související s tématem korupce. Hlavní část bude obsahovat rozbor jednotlivých skutkových podstat TČ úplatkářství a s ním souvisejících TČ úředních osob upravených v TZ ve vztahu k Policii ČR. Následující část zmapuje opatření, která byla zavedena pro efektivnější odhalování a postihování korupčního jednání v Policii ČR a v neposlední řadě nástin opatření, které bych v praxi zavedl. Samotný přínos této práce lze spatřovat ve snaze o naznačení možných způsobů řešení boje proti korupci v Policii ČR.

2. Základní pojmy

V této kapitole vymezím především základní pojmy spojené s korupcí. Největší pozornost tak bude věnována pojmu "korupce" a její části upravené v TZ, konkrétně "úplatkářství".

2.1. Korupce

Korupce je v lidské společnosti jev pozorovatelný již řadu staletí. Dá se pomalu říci, že existuje stejně dlouho jako samo lidstvo. Setkáváme se s ní již v dokumentech ze starobylé babylonské říše, z dob antického Řecka i Egypta. S rozvojem písemnictví se nám dostává stále více příkladů o jejím výskytu a snaze jí potlačovat. Není proto divu, že proniká do všech oblastí lidského konání a ani Policie ČR jí není ušetřena. Samotný termín "korupce" je latinského původu a vychází ze slovního základu *rumpere,* tj. zlomit, rozlomit, přetrhnout.

Latinský výraz *corruptus* znamená následek určitého nekalého jednání, v překladu má pak několik výrazů: znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý,podplacený.[4] OSN v návrhu Konvence o postupu proti korupci[5] za korupční jednání považuje „nabídku, slib nebo předání jakékoli výhody v něčí prospěch jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání jeho povinností a vyjednávání, požadavek, přijetí jakékoli takové výhody jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání povinností“. Korupce je neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.[6] Tato nabídka však musí souviset buď s obstaráváním věcí obecného zájmu, nebo s podnikáním, popř. podobnou soukromou činností.

Korupce je pojem zahrnující všechny projevy, ze kterých kořistí, získává neoprávněný prospěch subjekt, který za to poskytuje jakékoliv výhody straně, která prospěch poskytuje. Lze tak konstatovat, že korupce má stranu poptávky (ten kdo úplatek přijímá), ale také stranu nabídky (ten, kdo úplatek nabízí). Příčiny proto souvisejí s ochotou úplatky dávat a na druhé straně je také přijímat.[7]

[4]Chmelík, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X, str. 11
[5]Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy. I. Díl. Praha:IKSP, 1995
[6]Chmelík, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X, str. 21
[7]Chmelík, J., Tomica, Z., Korupce a úplatkářství. Linde Praha, 2011, ISBN 978-80-7201-853-6, str. 26

Proces vývoje korupce se dělí do čtyř stádií:

1. Stadium náhodné korupce. V tomto počátečním stádiu nedochází k masovému korupčnímu jednání. Korupce je spíš náhodný a příležitostný jev.
2. Stadium spontánně regulované korupce. Druhé stádium zpravidla nastupuje v případech selhání kontrolních mechanismů. Z ojedinělých, náhodných korupčních epizod se pomalu stává pravidlo, začínají se vytvářet korupční mechanismy a prostředí.
3. Stádium organizované korupce. Masovost korupčního jednání se mění v organizovanost korupčních aktivit. Je rozvinuto korupční prostředí, ve kterém se uplatňuje "dělba práce" při vytváření korupčních situací a realizaci korupčních jednání.
4. Stádium systémové korupce. Je vrcholným stádiem, ve kterém dochází k vzájemnému propojení klientské sítě se státními institucemi.[8]

Korupci můžeme dále dělit na :

- Malá korupce - jde o „korupci v běžném životě“, tzn. uplácení úředníků, dopravních policistů, činitelů veřejné správy atd. Do tohoto druhu korupce je zapojeno větší množství účastníků, ale úplatky jsou nepoměrně menší než u velké korupce.

- Velká korupce - nevyskytuje se příliš často. Bývá spojována s korupcí politických špiček a čelních představitelů veřejnosti a společenského života. Úplatky v těchto sférách dosahují značného rozsahu a bývají velmi dobře utajovány. Mají velký prospěch jak pro korumpujícího, tak pro korumpovaného.[9]

Co se týče jejího řešení, jde o jev odolávající v podstatě veškerým verzím právních úprav, přičemž k jejímu zásadnímu omezení nedochází ani tam, kde je postihována trestem smrti.[10]

[8]Frič P., Korupce na český způsob. G Plus G, Praha, 1999, 302 s., ISBN 80816103269, str. 32-34
[9]http://cs.wikipedia.org/wiki/Korupce#Druhy_korupce [cit. 2012-03-07]
[10]Schelle, K., Tauchen,J., Korupce- včera a dnes,Key Publishing, 2013, ISBN 978-80-7418-177-1, str.143

2.2. Úplatkářství

Úplatkářství je jednou z forem korupce, která má na rozdíl od většiny ostatních forem korupce i rámec protiprávního jednání, naplňuje tedy znaky skutkové podstaty konkrétního TČ úplatkářství. Úplatkářství je tedy užší vymezení korupčního jednání.[11] Jak tedy od sebe odlišit korupci a její nejrozšířenější formu úplatkářství? V literatuře je její rozlišení založeno na posouzení intenzity jednání, rozsahem výhod a následky. Podle Chmelíka je úplatkářství nižší formou korupčního jednání, odlišující se onou nižší mírou intenzity jednání a jejím menším rozsahem poskytovaných nebo nabízených výhod. Naproti tomu korupce je svým rozsahem a dopadem škodlivých následků významně intenzivnější a do určité míry i soustavnějším jednáním a podstatně závažnějšími následky.[12]

Aktivní úplatkářství vyjadřuje přímou nebo nepřímou nabídku, přislíbení nebo poskytnutí nepatřičné výhody jiné osobě, aby nějakým způsobem jednala, nebo naopak nejednala, a tím porušila své povinnosti. Naproti tomu pasivní úplatkářství znamená jednání osoby, kterým tato přímo nebo nepřímo požadovala nebo přijímala nepatřičnou výhodu či její příslib, ať již pro sebe nebo pro někoho jiného, nebo přijala nabídku takové výhody a to, aby nějakým způsobem jednala nebo naopak nejednala a tím porušila své povinnosti.[13]

2.3. Dar

Ještě je potřeba vyjasnit si, jaký vztah ke korupci má dar, a to ano nepatrné hodnoty,[14] za který není očekávána žádná protislužba. Z pohledu dogmatického (doslovného) výkladu obecné definice korupce je i dar či pozornost formou úplatku a má rysy korupčního jednání, neboť je i těmito dary a pozornostmi druhá osoba zvýhodňována za poskytnutou službu.[15] Na problematiku darů má většina autorů (Frič, Petrovský) velmi podobný názor, vycházející z podstaty, že většina darů je problematických, ovlivňujících alespoň v minimální míře obdarovaného a i když není za něj poskytnuta protislužba, dá se vykládat i jako jistý závazek do budoucnosti a nelze je proto zásadně tolerovat.

[11] Chmelík, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X, str. 11
[12] Chmelík, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X, str. 36
[13] Teryngel, J. Vliv mezinárodních úmluv na dokazování korupce. Právní rádce. 2004, č. 11. s. 57
[14] Srovnej R 17/1978
[15] Chmelík, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X, str. 36

2.4. Úplatek

Z hlediska trestního práva je pojem úplatek definován v ustanovení § 334 odst. 1 TZ, kde je uvedeno: „*Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.*“ Úplatek tak může mít podobu peněz, předmětů větší či menší hodnoty nebo protislužby. Definován je velmi široce, aby zde byl vytvořen prostor k individuálnímu posouzení každého konkrétního případu. Z hlediska naplnění tohoto znaku není rozhodující výše úplatku. Návrh na poskytnutí úplatku lze učinit jakýmkoliv způsobem (výslovně, zastíraně, skrytě, konkludentně apod.).[16]

Poskytování ojedinělých darů a pozorností nevýznamného charakteru a rozsahu, aniž by byl ze strany poskytovatele očekávána nebo vyžadována protihodnota či služba přesahující běžný rámec povinností adresáta daru nebo pozornosti, nedosahuje intenzity úplatku, je však kriminogenním faktorem pro úplatkářství nebo korupci.[17]

2.5. Úřední osoba

Tento pojem je upraven v ustanovení § 127 TZ . Je jí například soudce, státní zástupce, prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky, člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce, notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař, finanční arbitr a jeho zástupce. Stejně tak se může jednat o fyzickou osobu, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Další úřední osoby vymezuje i § 334 TZ.

[16] Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 81/2011
[17] Schelle, K., Tauchen,J., Korupce- včera a dnes,Key Publishing, 2013, ISBN 978-80-7418-177-1 str. 37

2.6. Obstarávání věcí obecného zájmu.

Za obstarávání věcí obecného zájmu je v právní teorii považována činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb. Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina.[18] Soudy se v praxi většinou nezabývají právním odůvodněním, co je a co není obstaráváním věcí obecného zájmu a proto se v rozsudcích většinou dozvídáme pouze to, že určitá činnost je nebo není obstarávání věcí obecného zájmu.[19]

K detailnějšímu odůvodnění soudy přistupují v případech, kdy je skutečnost, že se jedná o obstarávání věcí obecného zájmu, méně zřejmá, či v případech, kdy chtějí podrobnějším odůvodněním podtrhnout trestnost jednání pachatele. Obvykle pak soudy odkazují na rozhodnutí Nejvyššího soudu, publikovaného pod č.16/1988 Sb. rozh.tr., či na příslušná ustanovení komentáře k trestnímu zákonu.

[18]Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 81/2011
[19]Srovnej rozsudek Okresní soud Kroměříž, 2T 186/2004, rozsudek Okresní soud Ostrava, 12T 78/2008

3. Korupce v Policii ČR

Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby.[20]

Policisté jako úřední osoby, zejména ve službách policie dopravní a cizinecké, jsou ve větším styku s veřejností. Mají proto nejvíce korupčních příležitostí při nekontrolovaném rozhodování. Dochází k paradoxní situaci, že Policii ČR, která musí řešit různé situace spojené s korupcí, je zároveň povahou policejní práce umožňováno ji šířit.[21] Je třeba si uvědomit, že tyto TČ patří k těm, u nichž prakticky nenalezneme předmět útoku, osobu, která by byla korupcí přímo poškozena a která by ji tudíž chtěla oznámit. Z korupčního vztahu těží obě jeho strany, poškozeným je zde zejména stát, resp. jeho nehmotné zájmy.[22]

Korupční chování policistů může být postiženo prostřednictvím TZ a pokud nenaplní podmínky některé ze skutkových podstat jednotlivých TČ, je možné využít řízení o kázeňském přestupku upraveného v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

V další části se blíže zaměřím na TČ spojené s úplatkářstvím ve vztahu k příslušníkům Policii ČR a další formy korupce jako např. protekcionářství, nepotismus nebo klientelismus nebudu dále rozvádět z důvodu značného rozsahu tohoto tématu.

[20]Etický kodex Policie České republiky,http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx [cit. 2014-02-27]
[21]David, V., Nett, A, Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém, I.vydání, Praha: H.C. Beck, 2007, 354 s, str.80
[22] Schelle, K., Tauchen,J., Korupce- včera a dnes,Key Publishing, 2013, ISBN 978-80-7418-177-1 str. 72

4. Úprava korupce v trestním zákoníku

TZ upravuje jednu z forem korupce a to úplatkářství v díle 3 hlavy X., která obsahuje TČ přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplácení (§ 332 TZ) a nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ). Dále se k úplatkářství úzce vztahuje i TČ nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) a neoznámení trestného činu (§ 368 TZ) ve vztahu k přijetí úplatku (§ 331 TZ) a podplacení (§ 332 TZ). Jestliže trestní zákon pro spáchání některých TČ vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, může být podle § 114 odst. 1 TZ pachatelem TČ pouze osoba, která má požadovanou vlastnost, způsobilost nebo postavení. Totéž platí i pro spolupachatele. Osoba, která tyto náležitosti nesplňuje, může být jen účastníkem (§ 114 odst. 3 TZ).

Pachatel, který jinak naplňuje znaky určitého TČ a nemůže být uznán vinným za tento TČ jen proto, že nemá zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jež charakterizují pachatele takového TČ, se posoudí jako účastník na TČ osoby, která má takovou vlastnost, způsobilost nebo postavení.[23]

4.1. § 331 Přijetí úplatku

Objektem tohoto TČ je zájem na řádném, nezištném nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu.

Objektivní stránka v prvním odstavci znamená, že pachatel přijme nebo si dá slíbit úplatek a to sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného. V druhém odstavci úplatek žádá sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného.

Subjektem tohoto TČ již nemusí být pouze osoba, která se podílí na obstarávání věcí obecného zájmu. Pokud totiž pachatel v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu příjme nebo si dá slíbit úplatek "pro jiného", nemusí on sám být osobou podílející se na obstarávání věcí obecného zájmu, když osobou s touto vlastností či postavením může být právě ona "jiná osoba", pro kterou je vlastně úplatek v takovém případě určen. Avšak v případě, že pachatel sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek tzv. "pro sebe" musí být osobou , která se podílí na obstarávání věcí obecného zájmu. Trestní odpovědnost případného prostředníka pak

[23]Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 6 Tdo 572/2010

bude posuzována podle formy a míry jeho účasti buď jako spolupachatelství (§ 23 TZ) nebo účastenství (§ 24 TZ).[24] Podle § 331 odst. 3 písm. b) je jím speciální subjekt, kterým je úřední osoba.

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl (§ 15 TZ).

Kvalifikované podstaty jsou upraveny ve třetím odstavci, spáchá-li čin v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo spáchal-li takový čin jako úřední osoba a ve čtvrtém odstavci, spáchal-li takový čin v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu nebo spáchal-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.

Znak „dá si slíbit úplatek“ je formou přípravy, která je povýšena na dokonaný TČ. Pachatel žádá úplatek, jestliže zřetelně, výslovně, písemně či jinak projeví svoji vůli získat pro sebe nebo pro jiného úplatek.[25] Postačí i jednání, z něhož je zřejmé, že pachatel úplatek žádá. Není rozhodné, zda později dojde ke splnění slibu a úplatek bude poskytnut. Zde se předpokládá, že slib úplatku bude předcházet obstarání věci obecného zájmu a pachatel přijímání úplatku tak jedná s tím, že za obstarání věci obecného zájmu mu bude v budoucnu úplatek poskytnut. Z toho lze učinit závěr, že za slib úplatku učiněný až poté, co věc obecného zájmu byla obstarána, aniž osoba obstarávající takovou věc s úplatkem počítala, nelze dovozovat spáchání TČ přijetí úplatku ve smyslu ustanovení § 331 odst. 1 TZ.[26]

Podle této skutkové podstaty lze postihnout i jednání, které je v souladu s právními předpisy, ale je za ně přislíben, poskytnut či vyžádán úplatek. TČ přijetí úplatku je dokonán již přijetím úplatku a je nerozhodné, zda byla nějaká výhoda poskytnuta.[27] Vyžaduje se však, aby poskytnutí či přijetí úplatku bylo v časové souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu. Zda se tak stalo v době před provedením úkonu, v jeho průběhu nebo dodatečně po jeho provedení je nerozhodné.[28]

Vzhledem k tomu, že při přijetí úplatku poskytuje policista protislužbu, která je vázána na porušení nebo nesplnění povinnosti či překročení jeho pravomoci, je nutné vzít v úvahu jednočinný souběh skutkových podstat TČ úplatkářství a některé skutkové podstaty TČ

[24]Kuchta J. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1. Vydání, Praha,C.H.Beck, 2009, 656 s., ISBN 978-80-7400-047-8, str. 454- 455
[25]Srovnej R 46/1983- I; R 17/1978
[26]Chmelík, J., Tomica, Z., Korupce a úplatkářství. Linde Praha, 2011, ISBN 978-80-7201-853-6, str. 109
[27]Jelínek J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. Vydání, Praha, Leges 2010, ISBN 978-80-87212-49-3, str. 770-771
[28]Novotný, J. O., Vokoun, R. a kol., Trestní právo hmotné. II. Zvláštní část. 5. jubilejní, zcela přepracované vydání. Praha, Aspi, 2007, str. 353

úředních osob. Zároveň není vyloučen i souběh s dalším TČ jako např. neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180 TZ).

4.2. § 332 Podplacení

Objektem tohoto TČ je zájem na řádném, nezištném nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu.

Objektivní stránka spočívá v tom, že poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu.

Subjektem tohoto trestného činu může být kdokoliv, nejsou kladeny žádné speciální požadavky nebo nároky.

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl (§ 15 TZ).

Kvalifikovaná podstata je upravena ve druhém odstavci, spáchá-li čin v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.

K dokonání činu dochází nejen poskytnutím úplatku, ale též jeho nabídnutím nebo slíbením. V případě nabídnutí a slíbení se nevyžaduje, aby podplácená osoba úplatek přijala. Pod pojmem "jinému" ve smyslu skutkové podstaty TČ podplácení podle § 332 je třeba rozumět nejen osobu, která obstarává věci obecného zájmu, ale každého, komu pachatel poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, byť tato třetí osoba vystupuje v úloze prostředníka k osobě obstarávající věci obecného zájmu. TČ podplácení podle § 332 je tudíž dokonán už předáním úplatku tomuto prostředníkovi, jestliže se tak stalo v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu, příp. i bez vědomí osoby, které byl úplatek určen.[29]

Pokud pachatel TČ podplacení podle § 332 TZ poskytne, nabídne nebo slíbí úřední osobě v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu jen proto, aby úřední osoba konala v rámci svých povinnosti a oprávněni[30], nedopouští se současně návodu na TČ zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ) podle § 24 odst. 1 písm. b) TZ. Návodu k tomuto TČ se dopouští, pokud poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek úřední osobě za to, aby úřední osoba s úmyslem způsobit jinému škodu nebo zajistit sobě nebo jinému neoprávněny prospěch

[29]Kuchta J. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1. Vydání, Praha,C.H.Beck, 2009, 656 s., ISBN 978-80-7400-047-8, str. 457

[30]Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu , 8 Tdo 81/2011.

zneužila svoji pravomoc některým ze způsobů uvedených v § 329 odst. 1 písm. a) až c) TZ a úřední osoba se o to alespoň pokusí.[31]

4.3. § 333 Nepřímé úplatkářství

Objektem tohoto TČ je zájem na řádném, nezištném nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu.

Objektivní stránka v prvním odstavci spočívá v tom, že pachatel žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil. V druhém odstavci poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil.

Subjektem tohoto trestného činu může být kdokoliv, nejsou kladeny žádné speciální požadavky.

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl (§ 15 TZ).

Je nepodstatné, zda pachatel skutečně na výkon pravomoci úřední osoby působil, postačuje, že podplácející předpokládá, že se tak stalo, a rovněž je nerozhodné, jaký byl výsledek intervence. Pokud však pachatel již od počátku neměl v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, ale pouze získat úplatek, nejedná se o naplnění skutkové podstaty nepřímého úplatkářství, ale o TČ podvodu (§ 209) nebo o jeho pokus.[32]

U nepřímého úplatkářství je třeba zdůraznit požadavek působení na výkon pravomoci úřední osoby. Působení na činnost jiné osoby, byť by obstarávala věci obecného zájmu, není u nepřímého úplatkářství trestné.[33]

Osoba, která se nabídla, že předá úplatek úřední osobě, aniž by ho sama pro sebe žádala nebo přijala, může být účastníkem na TČ nepřímého úplatkářství podle § 24 odst. 1 TZ k § 333 odst. 1 TZ, anebo pachatelem TČ přijetí úplatku podle § 331 TZ, jsou-li současně naplněny i další zákonné podmínky.[34]

Pro rozlišení TČ podplácení podle § 332 TZ a nepřímého úplatkářství podle § 333 TZ

[31]Rozhodnutí č. 15/1981Sb. rozh. tr.
[32] Jelínek J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. Vydání, Praha, Leges 2010, ISBN 978-80-87212-49-3, str. 773
[33] Novotný O., Vokoun R., Šámal P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. Vydání, Praha 2010, ISBN 978-80-7357-509-0 , str. 438-439
[34] Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 6 Tdo 87/2011-48

je rozhodující i okolnost, komu je úplatek určen, tedy zda prospěch z úplatku je určen tomu, kdo má o věci rozhodovat (§ 332 TZ) nebo, zda je určen tomu, kdo má svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby (§ 333 TZ).

Jestliže pachatel přijme nebo žádá úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby, avšak jedná bez součinnosti s úřední osobou, dopouští se TČ nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 1 TZ. Přijme-li však nebo žádá-li úplatek v součinnosti s úřední osobou a pro ni, dopouští se účastenství na TČ přijetí úplatku podle § 24 odst. 1, § 331 odst. 1, odst. 3 písm. b) nebo odst. 4 písm. b), popř. § 331 odst. 2, odst. 3 písm. b) nebo odst. 4 písm. b) TZ. Jestliže pachatel, který sám věci obecného zájmu neobstarává, přijímá nebo žádá úplatek pro osobu, jež sice není úřední osobou, avšak obstarává věci obecného zájmu, dopouští se účastenství na TČ přijetí úplatku podle § 24 odst. 1 TZ k § 331 odst. 1 nebo 2 TZ.

Pokud však pachatel pouze předstírá, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby, popř. na činnost osoby, která obstarává věci obecného zájmu, ale pro vyřízení věci nehodlá nic podniknout, dopouští se TČ podvodu podle § 209 TZ, popř. jeho pokusu podle § 21 odst. 1, § 209 TZ, když o úplatek požádal, ale nepřijal ho.[35] TČ nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 1 TZ je dokonán již tím, že pachatel žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby. Nevyžaduje se, aby u úřední osoby skutečně intervenoval. Jestliže pachatel na výkon pravomoci úřední osoby skutečně působil, došlo k dokončení TČ, což je možno hodnotit jako okolnost zvyšující závažnost činu.[36]

[35] srovnej R 32/1987 a R 16/1981
[36] Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestních činů, str. 85, (http://www.uokfk.aa/infoservis/_layouts/WordViewer.aspx) [cit. 2014-02-27]

4.4. § 367 Nepřekažení trestného činu

Objektem tohoto TČ je zájem na potlačování kriminality.

Objektivní stránka je naplněna jednáním pachatele, spočívajícím v tom, že nepřekazí spáchání nebo dokončení taxativně vyjmenovaných TČ, ačkoliv se hodnověrným způsobem dozví, že jiný tyto TČ připravuje nebo páchá. Překazit TČ lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Mezi vyjmenované TČ patří neoprávněné nakládání s osobními údaji § 180 odstavec 4 TZ, přijetí úplatku § 331 TZ a podplácení § 332 TZ.

Subjektem tohoto TČ může být kdokoliv, pokud není zároveň spolupachatelem činu (§ 23 TZ), který má překazit, jeho účastníkem (§ 24 TZ) nebo osobou, která jej připravuje (§ 20 TZ). Tohoto TČ se může dopustit i advokát nebo duchovní.

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl (§ 15 TZ).

Beztrestnost pachatele upravuje druhý odstavec, který stanoví, že pokud nemohl TČ překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Vždy je nutné posoudit okolnosti konkrétního případu.

4.5. § 368 Neoznámení trestného činu

Objektem tohoto TČ je zájem na potlačování kriminality.

Objektivní stránka je naplněna jednáním pachatele, spočívajícím v tom, že neoznámí taxativně vyjmenované TČ, o kterých se hodnověrným způsobem dozví, bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Mezi vyjmenované TČ patří přijetí úplatku § 331 TZ a podplácení § 332 TZ.

Subjektem tohoto TČ může být kdokoliv, pokud není zároveň účastníkem činu, který má povinnost oznámit.

Po **subjektivní stránce** se vyžaduje úmysl (§ 15 TZ).

Beztrestnost pachatele upravuje druhý odstavec, který stanoví, že pokud nemohl oznámení učinit aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání a odstavec třetí, kde jsou vyjmenovány osoby, které

pokud se o spáchání TČ dozví při výkonu svého povolání, nemají oznamovací povinnost (advokát, duchovní). Vždy je nutné také posoudit okolnosti konkrétního případu.

4.6. Srovnání s předešlou právní úpravou

V novém TZ úprava úplatkářství doznala značných změn. Úplatkářství je i nadále zařazeno mezi TČ proti pořádku ve věcech veřejných do Hlavy X., Dílu 3 zvláštní části TZ. Také zůstaly tři skutkové podstaty postihující přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplacení (§ 332 TZ) a nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ). Skutkové podstaty přijetí úplatku a podplacení se rozšířily i na oblast soukromého sektoru. Přijetí úplatku se nedopustí pouze ten, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráním věcí obecného zájmu pro sebe nebo jiného přijme nebo se dá slíbit úplatek, ale také ten, kdo se takového jednání dopustí v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného (§ 331 odst. 1 TZ) nebo ten kdo úplatek žádá (§ 331 odst. 2).

Rovněž podplacením je poskytnutí, nabídnutí nebo slíbení úplatku jinému nebo pro jiného v souvislosti jednak s obstaráním věcí obecného zájmu, jednak v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného (§ 332 odst. 1 TrZ). Použití vyšší trestní sazby podmiňují v případě přijetí úplatku mj. spáchání takového činu úřední osobou (§ 331 odst. 3 písm. b) TrZ), v případě podplacení pak spáchání vůči úřední osobě (§ 332 odst. 2 písm. b) TrZ).

Je otázkou, zda by nebylo lepší ponechat úplatkářství v původní podobě pouze pro oblast obstarávání věcí obecného zájmu a vyčlenit oblast podnikání do samostatné skutkové podstaty. Podplácení v obchodních vztazích je jednáním, které je prioritně směřováno proti pravidlům hospodářské soutěže a tak bych ho zařadil, jako samostatnou skutkovou podstatu, do skupiny TČ směřujících proti závazným pravidlům tržní ekonomiky, protože chrání odlišné společenské zájmy, než v případě korupce týkající se věcí veřejného zájmu. Pouze formální změnou je potom nové označení veřejného činitele – "*úřední osoba"* a doplnění výčtu úředních osob o finančního arbitra a jeho zástupce a o notáře.

Jako nejzávažnější a nejproblematičtější změnu považuji vypuštění právní úpravy zvláštního ustanovení o účinné lítosti (§ 163 z.č. 160/1961, trestní zákon). Hlavním důvodem byla uvedena mezinárodní doporučení OECD a GRECO, resp. jejich negativní stanovisko k tomuto institutu.[37] Institut účinné lítosti kolidoval s mezinárodními závazky České

[37]Beztrestnost v důsledku účinné lítosti není v souladu se zásadou rovnosti před zákonem.

republiky. Úmluva proti podplácení ani Trestněprávní úmluva proti korupci neumožňují užití institutu účinné lítosti, ale naopak zavazují Českou republiku stíhat veškerého jednání, které naplňuje znaky aktivního či pasivního úplatkářství vymezených jednotlivými mezinárodními smlouvami. Proto také byla tato právní úprava předmětem opakované kritiky od GRECO a OECD. Podle původního ustanovení trestnost podplácení (§161) a nepřímého úplatkářství (§162) zanikla, pokud pachatel úplatek poskytl nebo slíbil proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně bez odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

Institut účinné lítosti je jeden z prostředků, který napomáhá k odhalování korupce, která patří k vysoce latentním druhům kriminality. Beztrestnost výměnou za oznámení TČ může jistě motivovat část pachatelů podplacení či nepřímého úplatkářství k takovému kroku.

Nicméně nezačlenění institutu účinné lítosti do TZ považuji za kontraproduktivní, neboť v rámci strategie boje proti korupci má důležité místo. Proto navrhuji jeho opětovné zařazení do TZ, třeba i v pozměněné podobě. Také bych netrval na požadavku bezodkladného oznámení, způsobující omezení použití účinné lítosti. Dle mého názoru, zájem státu na trestním stíhání úředních osob a zvláště příslušníků Policie ČR, má značně převyšovat zájem na trestním stíhání pachatelů, kteří nejsou úředními osobami.

Zvýšení trestních sazeb odnětí svobody u § 331 TZ v odstavcích 1, 3, 4 a § 332 TZ u kvalifikované skutkové podstaty ve druhém odstavci jistě neodradí potencionální pachatele, protože počítají s faktem vysoké míry latence a malého rizika odhalení. Vzhledem k závažnosti korupčního jednání považuji za nutné zpřísnění trestních sazeb tak, aby byly ukládané tresty adekvátní zvýšené společenské nebezpečnosti úplatkářství a v návaznosti upravit i opatření majetkové povahy, tak aby mohl být odčerpán majetkový prospěch, protože pokud se tyto úplatkářské činy vyplatí, nebudeme je schopni nikdy ani omezit.

V neposlední řadě je nutné si položit otázku, zda skutkové podstaty tak jak jsou formulovány, nejsou příliš široké a vágní a nedávají tak příliš velký prostor možnostem do značné míry volného výkladu ze strany orgánů činných v trestním řízení. Tím se může stát, že veškerá jednání nebudou stíhána a bude šetřena pouze část těchto korupčních jednání. Z tohoto pohledu by zůžení skutkových podstat a důsledné stíhání všech korupčních jednání bylo efektivnější a přineslo by i daleko lepší výsledky.

5. Jednání upravené v zákoně související s korupcí

5.1. § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby

Objektem je zájem na řádném, nestranném a zákonném výkonu pravomocí úředních osob a na ochraně práv a povinností fyzických a právnických osob.

Objektivní stránka je naplněna jednáním úřední osoby tím, že zneužije svou pravomoc a to ve třech formách:

- vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu - pachatel jedná, ale způsobem, který porušuje nebo obchází zákon.
- překročí svou pravomoc - pachatel vykonává činnost, která patří do pravomoci jiné úřední osoby.
- nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci - pachatel nekoná v případě, kdy by konat měl.

Pravomocí se rozumí zejména oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech fyzických a právnických osob a ukládat jim úlohy. Ačkoliv pravomoc neznamená jen oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech občanů a ukládat jim úkoly, tak v tomto pojmu musí být vždy obsažen prvek moci a prvek rozhodování.[38] Úřední osoba musí být vybavena pravomocí, která jí umožňuje tyto úkoly plnit.[39]

Subjektem k naplnění této skutkové podstaty se vyžaduje, aby se činu dopustil tzv. speciální subjekt, kterým je v tomto případě úřední osoba. Organizátorem, návodcem a pomocníkem může být kdokoliv nejen úřední osoba.

Subjektivní stránka skutkovou podstatu lze naplnit pouze úmyslně. Vedle úmyslného zavinění se vyžaduje ještě to, aby jednání pachatele bylo neseno zvláštní pohnutkou, kterou je způsobení škody nebo jiné závažné újmy jinému anebo opatření neoprávněného prospěchu samotnému pachateli nebo jiné osobě. K dokonání TČ postačí, když pachatel veden touto pohnutkou, nesplní povinnosti vyplývající z jeho pravomoci úřední osoby, a není třeba, aby škoda skutečně vznikla anebo aby pachatel skutečně opatřil sobě nebo jinému neoprávněný prospěch.[40]

[38]Rozhodnutí č. 16/1967-II. Sb. rozh. tr., rozhodnutí č. 48/1972 Sb. rozh. tr.
[39]Rozhodnutí č. 17/1967 Sb.rozh.tr.
[40]Kuchta J. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1. Vydání, Praha,C.H.Beck, 2009, 656 s., ISBN 978-80-7400-047-8, str. 451-452

Kvalifikované podstaty jsou v druhém odstavci, opatří-li si činem sobě nebo jinému značný prospěch, spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem, spáchá-li takový čin zneužívaje bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo nezkušenosti jiného, nebo způsobí-li takovým činem značnou škodu a ve třetím odstavci opatří-li činem sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Zneužití pravomoci úřední osoby je nejčastějším TČ, který je páchán příslušníky Policie ČR.[41] Je to dáno již povahou policejní práce, kdy při kontrole dodržování zákonů, musí rozhodnout o způsobu, jakým budou zjištěná porušení řešena, či zda budou vůbec řešena.

5.2. § 330 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti

Objektem tohoto TČ je zájem na řádném a důsledném plnění úkolů a výkonu pravomocí úředními osobami.

Objektivní stránka je naplněna jednáním úřední osoby tím, že při výkonu své pravomoci zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu. Ustanovení o TČ maření úkolu úřední osoby z nedbalosti se vztahuje jen na závažné případy porušení povinnosti úřední osoby zaviněné z nedbalosti, které mají za následek zmaření nebo podstatné ztížení splnění důležitého úkolu. Zmařit splnění důležitého úkolu znamená znemožnit jeho splnění v době, kdy splněn být měl. Zmařením důležitého úkolu může být i zmaření provedení jednotlivého úkonu trestního řízení. Musí se však jednat o zmaření takového úkonu, který má podstatný význam pro splnění povinnosti orgánů činných v trestním řízení odhalovat trestné činy a zjišťovat jejich pachatele. Podstatně ztížit splnění důležitého úkolu z nedbalosti znamená nedbalostním jednáním vytvořit podmínky, v důsledku kterých je ke splnění třeba vynaložit více energie, času nebo prostředků, než by jinak bylo zapotřebí.[42] Zda jde o důležitý úkol, třeba zjišťovat z jeho významu z hlediska státu, společnosti, organizace nebo instituce, v níž je úřední osoba činná a jejíchž úkolů se splnění dotýká.[43]

[41] Srovnej přílohy: graf č. 1
[42] Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 1092/2012
[43] Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II.díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha, C.H. Beck, 2004, str. 1000

Subjektem k naplnění této skutkové podstaty se vyžaduje, aby se činu dopustil tzv. speciální subjekt, kterým je v tomto případě opět úřední osoba.
Po **subjektivní stránce** trestní zákon stanoví výslovně, že postačí i zavinění z nedbalosti.

K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení TZ vyžaduje, aby TČ byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Pravomoc spočívá v oprávnění orgánu vykonávat veřejnou moc, přičemž veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob (subjektů), ať již přímo nebo zprostředkovaně. K naplnění znaků TČ maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 odst. 1 TZ se nevyžaduje trvání protiprávního stavu po určité delší časové období. Citovaný TČ je tak možné spáchat i jednorázovým útokem.[44]

Vždy však je třeba přihlížet ke konkrétním okolnostem případu. Méně závažné případy proto lze postihnout disciplinárně. Úprava tak umožňuje posouzení a zohlednění společenské nebezpečnosti, okolnosti případu a další faktory, které způsobily kolizní jednání.

Při důsledném užití je ustanovení § 330 TZ velkou hrozbou osobám vykonávajícím veřejnou moc. Mělo by tedy s ním zacházet uvážlivě, protože chybu z nedbalosti může udělat každý a je nemyslitelné a dle mého názoru pro společnost neúnosné, aby za každé pochybení následoval trestní postih úředních osob. Užívání tohoto paragrafu je jistě účelné, ale jen v případech závažných chyb, pro které nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

5.3. § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji

Objektem je právo na ochranu před neoprávněným zveřejněním osobních údajů a jejich zneužíváním, jakož i ochrana dalších práv a oprávněných zájmů, které zveřejněním osobních údajů mohou být poškozeny.

Objektivní stránka je naplněna jednáním pachatele v prvním odstavci spočívající v neoprávněném zveřejnění, sdělení, zpřístupnění, jiným zpracováním nebo přisvojením si osobních údajů shromážděných o jiném v souvislosti s výkonem veřejné moci. V druhém odstavci neoprávněné zveřejnění, sdělení nebo zpřístupnění třetí osobě osobních údajů získaných v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání nebo funkce, jestliže tím pachatel

[44] Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 1092/2012

porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti. Vše je vázáno na způsobení vážné újmy na právech nebo oprávněných zájmech osoby (např. újma na pověsti, poškození v zaměstnání nebo narušení rodinných vztahů), jíž se osobní údaje týkají.

Zákonný znak skutkové podstaty spočívající v „přisvojení si osobních údajů“ lze naplnit jakýmkoli neoprávněným získáním možnosti trvale disponovat s osobními údaji jiného (např. postačí, když si pachatel zapamatuje takto získané údaje), aniž se vyžaduje, aby pachatel tyto údaje získal v materializované podobě (např. vytištěním na papír, kopírováním na nosič informací). Za přisvojení si osobních údajů o jiném je nutno považovat již samotné neoprávněné získání možnosti s těmito údaji trvale disponovat.

Subjekt tohoto TČ v prvním odstavci je obecný tedy kdokoliv. V druhém odstavci je to pak ten, kdo má státem stanovenou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti ve vztahu k osobním údajům získaných v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce.

Po **Subjektivní stránce** obě skutkové podstaty lze naplnit jak úmyslně, tak i jednáním z nedbalosti.

Kvalifikované podstaty jsou dvě a to ve třetím odstavci spáchá-li čin jako člen organizované skupiny, spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo jej spáchal v úmyslu získat pro sebe nebo jiného značný prospěch. Ve čtvrtém odstavci pak způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu nebo spáchal-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Pokud si pachatel jako příslušník Policie ČR opatřil pro své soukromé účely informace o konkrétních osobách či věcech (např. údaje týkající se určité osoby a jejího osobního automobilu), jde o takový výkon jeho pravomoci úřední osoby, který odporuje zákonu (např. § 66 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR), přičemž za splnění ostatních podmínek lze takové jednání posoudit jako TČ zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TZ v jednočinném souběhu s TČ neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 1 TZ.[45]

V případě, že by tyto údaje byly dále předány za úplatek další osobě, lze uvažovat i o naplnění skutkové podstaty TČ přijetí úplatku podle § 331 TZ a to také v jednočinném souběhu.

[45]Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 3 Tdo 1623/2008

5.4. § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací

Objektem je právo na ochranu dat uložených na nosiči informací proti neoprávněným změnám a proti jejich neoprávněnému použití.

Objektivní stránka je naplněna jednáním pachatele v prvním odstavci spočívající v překonání bezpečnostního opatření, a tím neoprávněně získaného přístupu k počítačovému systému nebo k jeho části. Jde o prolomení ochrany počítačového systému tak, že pachatel se dostane dovnitř tohoto systému a může jej tak bez problému ovlivňovat a disponovat s ním i s jeho částmi. Tento TČ je dokonán již samotným překonáním bezpečnostního zařízení a neoprávněným získáním přístupu k počítačovému systému, aniž by s ním pachatel začal manipulovat.[46]

V druhém odstavci ji naplní pachatel tím, že získá přístup k počítačovému systému nebo k nosiči informací a neoprávněně užije, vymaže nebo jinak zničí, poškodí, změní, potlačí data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými, padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná nebo neoprávněně vloží data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat.

K trestnosti nepostačuje samotné legální získání přístupu, nýbrž vyžaduje se ještě další následná manipulace s daty. Neoprávněné užití znamená jakoukoli nedovolenou manipulaci s informačním obsahem příslušného nosiče včetně jejich nedovoleného zkopírování na jiný nosič informací. Neoprávněnost použití informací může vyplývat z konkrétního právního předpisu, ale může být dána již tím, že pachatel užívá cizích informací bez vědomí a souhlasu jejich oprávněného držitele nebo uživatele, anebo že takové informace užívá v rozporu se stanoveným účelem.[47]

[46]Kuchta J. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1. Vydání, Praha,C.H.Beck, 2009, 656 s., ISBN 978-80-7400-047-8, str. 224
[47]Kuchta J. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1. Vydání, Praha,C.H.Beck, 2009, 656 s., ISBN 978-80-7400-047-8, str. 225

Získáním přístupu se zde rozumí takové jednání, které umožní pachateli volnou dispozici s počítačovým systémem nebo nosičem informací a využití jeho informačního obsahu. Získat přístup k počítačovému systému nebo nosiči informací lze neoprávněně, ale i oprávněně. Nezáleží ani na důvodu, který vedl k získání přístupu (může to být náhoda, plnění pracovních úkolů, využití počítače pro zábavu, odcizení nosiče informací atd).[48]

V kvalifikovaných skutkových podstatách bude přísněji potrestán ten, kdo spáchá čin v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo v úmyslu neoprávněně omezit funkčnost počítačového systému nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat. Spáchá-li čin uvedený jako člen organizované skupiny, způsobí-li takovým činem značnou škodu, vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem. Způsobí-li činem škodu velkého rozsahu, nebo získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

6. Protikorupční opatření ve vztahu k Policii ČR

[48] Aspi, Judikatura, Nejvyšší soud, 6 Tdo 1479/2012-17

Protikorupční opatření vztahující se k Policii ČR můžeme rozdělit na opatření postihující policisty za protiprávní jednání, opatření zaměřená na vyhledávání protiprávního jednání a opatření předcházející protiprávnímu jednání policistů.

6.1. Opatření postihující protiprávní jednání policistů

Mezi ně patří především:

- Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (viz. kapitola 4. a 5.)
- Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen SPPBS) § 186 ukládání kázeňských trestů.

Pokud spáchaný skutek policisty nesplňuje podmínky pro trestní řízení, a je potřebné kázeňské řešení policisty užije se § 186 zákona č. 361/2003 Sb.

V něm se mohou uložit kázeňské tresty podle § 51:

- písemné napomenutí
- snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců
- odnětí služební medaile
- odnětí služební hodnosti
- pokuta
- propadnutí věci
- zákaz činnosti

Odnětí služební hodnosti znamená podle § 42 zákona č. 361/2003 Sb. propuštění.

Dále musí být příslušník Policie ČR propuštěn, jestliže byl :

1. pravomocně odsouzen pro TČ spáchaný úmyslně,
2. pravomocně odsouzen pro TČ spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým TČ spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
3. bylo v řízení o úmyslném TČ pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání,
4. bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým TČ spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
5. porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky TČ

a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Postih protiprávního jednání policistů je dle mého názoru dostatečně ucelený a způsobilý potrestat všechna jednání, která jsou u policistů nežádoucí a v případech závažného pochybení umožňují ukončit služební poměr policistů, kteří takto pochybili. Je ovšem nutné aby se tato opatření řádně využívaly, zhodnotila se při užití zvláště společenská nebezpečnost činu policisty a následky, které způsobí na dobré pověsti Policie ČR.

6.2. Opatření zaměřená na vyhledávání protiprávního jednání

- Zákon č. 141/1961 trestní řád, § 158e použití agenta

Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro TČ spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TZ, přijetí úplatku podle § 331 TZ, podplacení podle § 332 TZ, nepřímého úplatkářství podle § 333 TZ nebo pro jiný úmyslný TČ, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie ČR nebo GIBS, oprávněn použít agenta.

K realizaci použití agenta je dle ZP PP č. 194/2008 výhradně pověřen Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování. Úkon v trestním řízení použití agenta je operativně pátrací prostředek, kterým se utajeně získávají a dokumentují skutečnosti důležité pro trestní řízení o osobách a věcech na místě veřejně i neveřejně nepřístupných.

Právní konstrukce institutu agenta, upravená v § 158e tr. řádu, vychází z pojetí odborně označovaného jako agent-kontrolor[49], který podle právní úpravy nemůže vybízet jiného ke spáchání TČ, ani jej k němu jakýmkoliv způsobem navádět. Jeho činnost spočívá v pozorování trestné činnosti pachatelů, kdy sice může postupovat aktivně, vždy však v mezích zákonného oprávnění a s ohledem na zásady proporcionality.

Oproti němu agent-provokatér navádí jiného vlastní aktivní činností ke spáchání TČ. Podle judikatury Ústavního soudu ČR, není policejní provokace přípustná. Ústavní soud judikuje ve svých nálezech, že Policie ČR se nemůže účastnit na dotváření skutkového děje zakládajícího TČ.[50] U úplatkářských TČ přichází užití agenta v úvahu nejčastěji při

[49] David, V. Nett, A. Korupce v právu mezinárodním evropském a českém. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 294

[50] Srov. nálezy Ústavního soudu, sp.zn. III. ÚS 597/99, sp.zn. II. ÚS 710/2001, sp. zn. III. ÚS 323/04. ,

vyšetřování velké, organizované a dlouhodobé korupce s vzájemně provázanými korupčními vtahy, na kterých se podílí větší počet osob. Vzhledem k tomu, že v Policii ČR se jedná především o náhodnou a drobnější korupci, zejména pak u příslušníků dopravní a cizinecké policie, větší uplatnění při vyšetřování v zákonné konstrukci agenta-kontrolora dle mého názoru nenachází a to vzhledem k potřebě delšího času k získání důležitých informací a důkazů. Předpokládá to také mít již informace o protiprávní činnosti policistů a agent již jen získává informace, důkazy a mapuje rozsah zapojení jednotlivých policistů do protiprávní činnosti. Vzhledem k utajované totožnosti agenta zde úplně chybí psychologický účinek kontroly na ostatní policisty.

Naproti tomu začlenění agenta-provokatéra do našeho právního řádu, bych považoval za přínosné, za předpokladu jasných a přísných pravidel jeho užití:

1. Předem by byla určena osoba prověřovaného a způsob nabídky úplatku
2. Muselo by se jednat o přímou nabídku, ze které by bylo jasné, že úplatek bude poskytnut za protislužbu
3. Celé jednání by muselo být dokumentováno zvukovým i obrazovým záznamem
4. Užití bych omezil pouze na oblast veřejné správy

V tomto ohledu je jistým krokem směrem k agentu-provokatéru uzákonění zkoušky spolehlivosti.

- Zákon č. 341/2011 Sb. o GIBS, § 41 zkouška spolehlivosti

Příslušník inspekce je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání provést u příslušníka nebo zaměstnance (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti. Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit. Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob. Při provádění zkoušky spolehlivosti musí být zachována lidská důstojnost.

Na základě žádosti příslušníka inspekce může zkoušku spolehlivosti provést se svým souhlasem i jiná osoba. V takovém případě je tato osoba povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce; příslušník inspekce za její činnost odpovídá. Příslušník inspekce nebo jiná osoba provádějící zkoušku spolehlivosti mohou při zkoušce spolehlivosti sdělovat nepravdivé údaje. Průběh zkoušky spolehlivosti se dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem. O zkoušce

spolehlivosti inspekce pořídí úřední záznam.

O provedení zkoušky spolehlivosti, při které se zkoušená osoba dopustila protiprávního jednání, inspekce zkoušenou osobu bez zbytečných průtahů prokazatelně informuje a předá jedno vyhotovení záznamů příslušnému bezpečnostnímu sboru, který je povinen záznamy založit do osobního spisu zkoušené osoby. Informování a předání záznamů inspekce neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly inspekce. V takovém případě však inspekce zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine.

Zkoušku spolehlivosti považuji za mnohem lepší než použití agenta podle § 158e trestního řádu a to z hlediska jak časové náročnosti, tak k možnosti získání důkazů, ale také k psychologickému účinku. Je to jeden z nejlepších způsobů prověrky policistů, který byl v poslední době zaveden do českého právního řádu. Je však potřeba tento institut začít řádně využívat, aby nezůstalo jen u ojedinělých kontrol, které sice budou mít dílčí výsledky, ale psychologický účinek, který po začátku zkoušek spolehlivosti nastal se zcela vytratí. A právě v něm je největší význam zkoušek spolehlivosti, protože policista si nemůže být jistý, zda podezřelý z přestupku nebo TČ neprovádí jeho zkoušku a je tak nucen postupovat řádně podle zákona. V opačném případě by ho čekalo kárné nebo trestní řízení, které může skončit ukončením služebního poměru. V roce 2012 bylo provedeno celkem 31 zkoušek spolehlivosti. Z toho byly 3 případy pozitivní, kdy bylo zjištěno pochybení prověřovaného policisty.[51] Vzhledem k počtu policistů je však toto číslo velmi malé a mělo by dojít k několikanásobně většímu počtu prováděných zkoušek.

Za hlavní problém zkoušky spolehlivosti považuji nedostatečnou propracovanost způsobů jejího provedení. Špatná příprava a provedení může u soudu znamenat to, že zajištěné přímé a nepřímé důkazy netvoří ucelený a nepřerušený řetězec skutečností a nemohou tak vést k závěru o vině obviněného. Také trestná činnost nesmí být konstruována inspektorem Inspekce v rámci fiktivně navozených okolností (jednalo by se o provokaci policejního orgánu), ale musí vyplývat ze skutečného průběhu události.[52]

6.3. Opatření předcházející protiprávnímu jednání policistů

Mají za účel vytvořit právní rámec a usměrnit práci policistů, aby nemohlo docházet

[51] GIBS, Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012 (http://www.insp.pcr.cz/pages/zprava2012/zprava2012.pdf)
[52] Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tz 39/2013

k obcházení zákonů, jejich účelovému vykládání a poskytování neoprávněných výhod některým pachatelům přestupků nebo TČ.

- Předpisy upravující postupy policistů

K nim řadíme především:

1. Zákon č. 273/2008 Sb., o Polici ČR
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
3. Závazné pokyny policejního presidenta
4. Etický kodex Policie České Republiky

- Školení a další právní vzdělávání policistů

Za důležité opatření považuji také školení policistů a jejich další právní vzdělávání a to z důvodů neustálých změn právních předpisů, na které je nutné reagovat změnou policejních postupů. Zavedená praxe, kdy nastupující policista se za 12 měsíců musí naučit základy policejní práce, osvojit si základy práva a naučit se několik paragrafů ze zákonů, které bude používat a tím jeho vzdělání v oblasti práva skončí, pokud se nebude chtít policista ze své vůle dále vzdělávat, se mi nezdá vůbec vhodná a považuji za nutné tento stav změnit.

Doporučoval bych proto prodloužení doby základní přípravy s posílením hlavně výuky trestního a správního práva. Po jejím absolvování by dále měly navazovat každý rok minimálně týdenní kurzy, které by byly zaměřeny na prohlubování vědomostí z právních oborů ve spojení s výkladem důležitých rozhodnutí soudů. Jako další nutné opatření považuji zavést informační systém o připravovaných změnách zákonů a zakotvit povinnost policistů se se změnami pravidelně seznamovat, aby již nebylo možné, jak znám z praxe, užít neplatné právní normy při řešení přestupků.

Neznalost zákonů a základních právních vztahů má značný vliv na výkon práce policistů, kdy je daleko větší pravděpodobnost, že poruší předpisy upravující postupy při vyhledávání, šetření a dokumentování trestné činnosti a dopustí se TČ nebo přestupku. Je to zřetelně vidět na grafu č. 1 (viz. přílohy), kdy TČ zneužití pravomoci úřední osoby (95 případů) jsou ve značném nepoměru k TČ úplatkářství (11 případů) odhalených GIBS za rok 2012. Mám za to, že zvýšením právního povědomí řadových policistů se také zmenší jak

počet případů zneužití pravomoci úřední osoby, tak i počet úplatkářských TČ a bude to jen k prospěchu celé Policie ČR.

- Vyhodnocování poznatků inspekčních orgánů

Vyhodnocování poznatků získaných inspekčními orgány a přijímání potřebných opatření k eliminaci takto zjištěných rizik přispívá také ke snižování protiprávního jednání příslušníků Policie ČR. V poslední době byly zavedeny tato opatření jako reakce na zjištění pochybení jednotlivých policistů inspekčními orgány:

1. Zaznamenávání veškerých přístupů do policejních informačních systémů pod identifikačními čísly policistů, aby se dalo zjistit, kdo a jaké informace získal a zda je potřeboval k výkonu své činnosti
2. Pro přístup do jednotlivých čísel jednacích nutný souhlas hlavního zpracovatele a doložení důvodu potřeby přístupu
3. Automatické zveřejňování míst dopravních nehod v okamžiku jejich nahlášení, aby nemohlo docházet k dohodám s určitou asistenční službou

Inspekční orgány plní nezastupilnou úlohu v každé organizaci a ikdyž reagují na již vzniklé problémy, nedá se jejich význam podceňovat. Celkem bylo v roce 2012 inspekcí zahájeno trestní stíhání, podán návrh na zahájení trestního stíhání nebo sděleno podezření v rámci zkráceného přípravného řízení u 228 příslušníků Policie ČR. Velmi zajímavé je pak rozložení TČ, kdy TČ úplatkářství jsou v nepoměrné menšině k TČ zneužití pravomoci úřední osoby.[53] V tabulce č. 1 (viz.přílohy) jsou uvedeny příklady rizik korupčního jednání u dopravní policie podle četnosti zjištěné kontrolními orgány.

7. Závěr

V úvodu této práce jsem stručně objasnil základní pojmy a nastínil problémy s korupcí, ke kterým dochází při práci policistů. V hlavní části jsem se zaměřil na rozbor

[53] srovnej: přílohy, graf č.1

jednotlivých skutkových podstat TČ upravených v TZ ve vztahu k Policii ČR. Jejich úprava je dle mého názoru dostatečně zpracována a v návaznosti na zákony o SPPBS, o Policii ČR a Etický kodex Policie ČR, lze trestně nebo kázeňsky postihnout veškeré chování policistů, které neplňuje standardy kladené na morální a charakterové vlastnosti jednotlivých policistů. Jisté možnosti úpravy bych viděl u TČ úplatkářských, kde bych zastával opačný směr než rozšiřování skutkových podstat a to spíše jejich zůžení a důsledný postih všech zjištěných jednání. Rovněž doporučuji opětovné zařazení účinné lítosti do TZ, protože postih občanů, kteří se odhodlají ohlásit TČ a jsou za to následně trestně stíháni, se mi zdá nemorální a kontraproduktivní.

Problematičtější je už vlastní odhalování korupčního jednání policistů. Možnost nasazení agenta, dle trestního řádu, se mi zdá velmi nevhodná z důvodu značného času potřebného na začlenění a získání informací a důkazů o protiprávním jednání policistů. Využití přichází v úvahu v případech odhalování organizovaných skupin policistů, kteří páchají soustavnou trestnou činnost. Proto bych souhlasil se zavedením agenta- provokatéra do českého právního řádu, ovšem pouze za dodržení přísných podmínek aplikace. Je to dobrý protikorupční prostředek, který by jistě značně přispěl s odhalováním korupce, ale jeho zavedení bude začně složité. V tomto ohledu schválením zákona o GIBS došlo k velkému posunu a to prostřednictvím zkoušky spolehlivosti. Tento institut považuji za velice přínosný a efektivní, kdy lze jednoduše prověřit chování policisty a jelikož je tato zkouška nahrávána tak i zajistit potřebné důkazy k případnému trestnímu nebo kázeňskému řízení. Zkouška spolehlivosti je proto momentálně nejvhodnější prostředek pro odhalování drobné náhodné korupce v řadách Policie ČR. Musíme vzít v úvahu také to, že nejde jen o to otestovat jednotlivé policisty, ale tato zkouška má i značný psychologický význam, ve vztahu k ostatním policistům, kteří tak vidí, že kontrolní orgány fungují a i je může přijít kdykoli zkontrolovat příslušník GIBS nebo člověk, který je inspekcí přibrán k provedení takovéto zkoušky.

Další okruh, na který by jsme neměli zapomínat je vzdělání jednotlivých policistů, kdy mohu prohlásit, že úroveň právního vzdělání některých policistů je nízká. Toto vzdělání získají pouze při základní odborné přípravě a dále se již policisté musí vzdělávat sami, což z mých zkušeností vůbec nefunguje. K tomu bych chtěl poznamenat, že studium na právnické fakultě mi poskytlo takové množství poznatků z oboru práva, které zcela změnily můj náhled na práci u Policie ČR a z této zkušenosti mohu učinit závěr, že mezi nejdůležitější opatření

které by mělo být v Policii ČR zavedeno, je pravidelné vzdělávání policistů v oboru nejen trestního práva. Právní vzdělávání policistů by mohlo podle mého názoru pozitivně ovlivnit množství případů zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ) a jistě také ovlivnit přístup policistů ke korupci.

Další opatření, které by bylo možno zavést pro odhalování protiprávního jednání je vybavení policistů záznamovým zařízením, které by nahrávalo průběh celého výkonu služby. Tyto záznamy by byly dlouhodobě uchovávány a sloužily by jak v případě dokumentace protiprávního jednání policisty tak i jako podklady pro trestní řízení s osobami, které by naopak nabídly úplatek policistovi.

Nesmíme také zapomenout na mediální obraz Policie ČR, kdy sdělovací prostředky prezentují občanům jednostranné reportáže, které ukazují zvláště dopravní policisty, v negativním směru jako zkorumpované a úplatné. To se následně projevuje v nedůvěře občanů k práci Policie ČR. Podle mého názoru by se sdělovací prostředky měly zaměřit na pozitivní prezentaci práce Policie ČR a na její úspěchy tak, aby veřejnost měla pocit, že oznamovat případy korupčního jednání není zbytečné, jejich pachatelé jsou trestáni přiměřenými tresty a každý občan tak může přispět k řádnému fungování nejen Policie ČR, ale i celé veřejné správy.

V neposlední řadě je také nutné zajistit hmotné zabezpečení policistů, bez něho ztrácí většina opatření část své váhy, neboť policisté jsou také lidé a v krizových situacích jednají mnohdy impulsivně bez ohledu na možné následky.

Všechna tyto opatření mají za účel korupci potlačovat a snížit ji na minimum, protože její úplné odstranění z Policie ČR a potažmo z celé lidské společnosti je nereálné. Pouhé změny v právním systému a přísnější postihy nejsou dostačující. Musí navazovat na prosazování názoru, že podplácení je špatné a nemravné. Zvláště pak vrcholní představitelé by měli jít příkladem, ale nezapomínejme, že každý by měl začít nejdříve u sebe .

SEZNAM LITERATURY

- Chmelík, Jan. POZORNOST, ÚPLATEK A KORUPCE. Linde Praha a.s., 2003, 222 s., ISBN 80-7201-434-X

- Chmelík, Jan, Tomica, Zdeněk. Korupce a úplatkářství.Linde Praha, 2011, 280 s., ISBN 978-80-7201-853-6
- David, V., Nett, A, Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém, I.vydání, Praha: H.C. Beck, 2007, 354 s., ISBN
- Frič P., Korupce na český způsob. G Plus G, Praha, 1999, 302 s., ISBN 80816103269
- Jelínek J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. Vydání, Praha, Leges 2010, 912 s, ISBN 978-80-87212-49-3
- Kuchta, J. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 656 s, ISBN 978-80-74000-47-8
- Novotný O., Vokoun R., Šámal P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. Vydání, Praha, Leges 2010, ISBN 978-80-7357-509-0
- Petrovský K., Korupce po česku aneb korupce očima průměrného čecha. Eurolex Bohemia a.s., 2007, 192 s., ISBN 80-86861-94-5
- Scheinost, M. Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy: sborník dokumentů OSN a Rady Evropy k problematice organizovaného a transnacionálního zločinu, korupce a konfiskace výnosů ze zločinu. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995, 37, 41 s.
- Schelle, K., Tauchen,J. KORUPCE-VČERA A DNES (Sborník z kolokvia pořádaného Katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law). Key Publishing, 2013, 224 s., ISBN 978-80-7418-177-1
- ŠÁMAL, P., RIZMAN, S., Trestní zákon: komentář. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xv s., s. 723-1719. ISBN 8071798967.
- Teryngel, J. Vliv mezinárodních úmluv na dokazování korupce. Právní rádce. 2004, č. 11.

<u>Právní předpisy</u>:

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1960 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Polici ČR, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících předpisů.

- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 81/2011
- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 6 Tdo 572/2010
- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 6 Tdo 87/2011-48
- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 8 Tdo 1092/2012
- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 3 Tdo 1623/2008
- Aspi, Judikatura Nejvyšší soud, 6 Tdo 1479/2012-17

Sbírka soudních rozhodnutí:

- Rozhodnutí č. 17/1967
- Rozhodnutí č. 16/1967/II
- Rozhodnutí č. 48/1972
- Rozhodnutí č. 15/1981

Internetové zdroje:

- www. policie.cz
- www. wikipedie

Intranet Policie ČR :

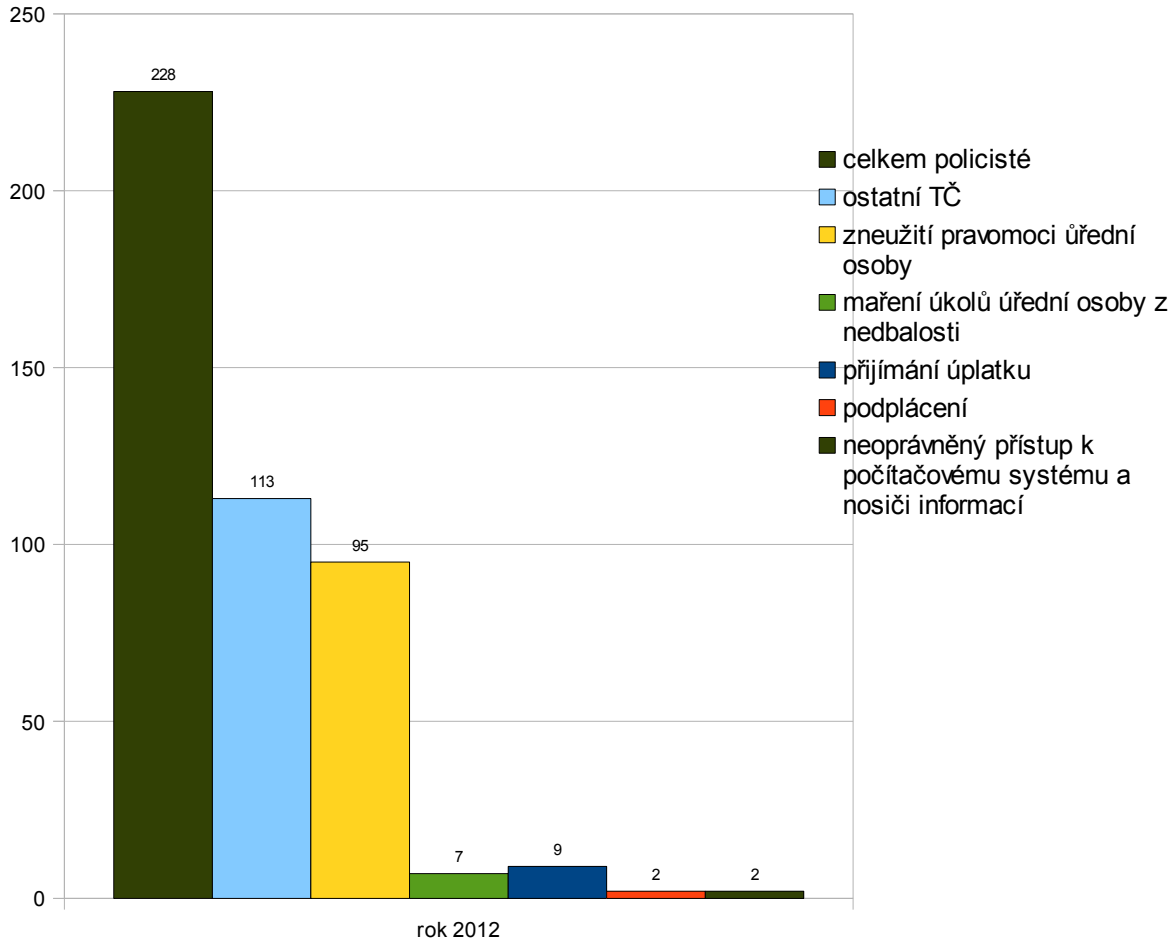
- GIBS, Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012, Praha 2013, 61 str.
- UOKFK, pplk. Ing. Bc. Divincová R., Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestních činů, Praha 2013, 162 str.
- OVK, Rizika v Policii ČR. Praha 2008
- OVK, Vývoj počtu případů podplácení za rok 2002-2014

PŘÍLOHY

Graf č.1[54] :

[54]GIBS, Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012 (http://www.insp.pcr.cz/pages/zprava2012/zprava2012.pdf) [cit. 2014-02-28]

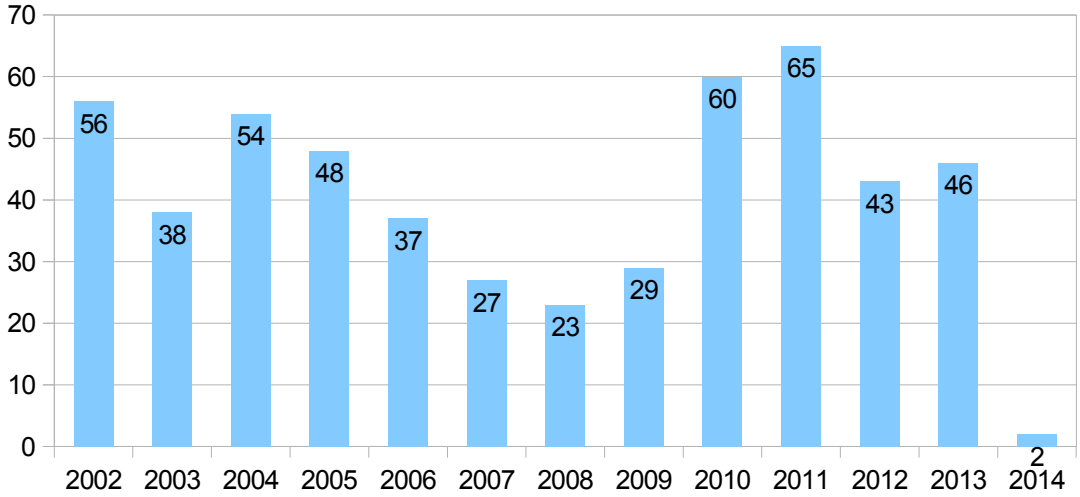
Případy za rok 2012, kdy bylo GIBS zahájeno trestní stíhání, podán návrh na zahájení trestního stíhání nebo sděleno podezření v rámci zkráceného přípravného řízení příslušníků Policie ČR.

Graf č. 2[55] :

Vývoj počtu případů podplácení ohlášených policisty za roky 2002-2014.

[55]OVK, Vývoj počtu případů podplácení za rok 2002-2014 [cit. 2014-02-28] (http://ppportal.pcr.cz/oks/podplaceni/Podplaceni_okresy/2014/podpl_okresy.htm)

Tabulka č. 1[56]:

Rizika korupčního jednání u služby dopravní policie

Pořadí podle	Kategorie rizik

[56]OVK, Rizika v Policii ČR. Praha 2008 (http://portal.pcr.cz/pk/_layouts/WordViewer.aspx) [cit. 2014-02-27]

četnosti	
1	ukládání blokových pokut bez odevzdání části A přestupci
2-3	vyřizování dopravních nehod spadajících do bodového systému jinak
2-3	vyřizování dopravních přestupků v blokovém řízení místo správního orgánu
4	spolupráce s asistenční službou
5	neoznámení dopravního přestupku správnímu orgánu
6	zneužívání služebního postavení za účelem získání majetkového prospěchu
7	prodej informací neoprávněné osobě nebo médiím
8	prodej informací z evidencí
9	navádění ke korupčnímu jednání ze strany příslušníka, který věc prošetřuje
10	záměrné snižování výše škody při dopravní nehodě z důvodu mírnější právní kvalifikace
11	prodej informací o bezpečnostních akcích
12	nesprávný postup při dokumentování protiprávního jednání
13-14	pojistné podvody - a) dopravní nehody s neustanoveným řidičem
13-14	pojistné podvody - b) případy poškození čelního skla
15-16	záměrné porušování IAŘ (např. neprovedení dech. zkoušky, služebních úkonů)
15-16	zapojení příslušníka do nevhodných / nezákonných aktivit (etický kodex)
17	pojistné podvody - c) případy střetu se zvěří
18	prodej informací/fotografií z místa šetření protiprávního jednání
19	ovlivnitelnost dopravních inženýrů při vystavování stanovisek